

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості (на прикладі ПОП «Вікторія»)»**

Виконавець:

студентка факультету міжнародної економіки

Новицька Катерина Вікторівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

Бурлаченко Дмитрій Миколайович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На даний час український ринок можна характеризувати як ринок, який має досить низький рівень платоспроможності попиту на продукцію, яка пропонується, що призводить до ситуації, коли підприємство ледве підтримує обсяг збуту на досягнутому рівні. Розв'язати цю проблему можна виходячи на міжнародний ринок. У теперішніх умовах питання підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства є досить актуальним. За останні роки питання пошуку і правильного вибору напряму підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств харчової промисловості є досить важливим, оскільки на ринку конкуренція стає жорсткішою. Це пояснюється наступними факторами: посилення інтенсивного розвитку усіх процесів економічного середовища, зміна чинників впливу зовнішнього середовища в результаті зростання глобалізаційних процесів, підвищення ризику зовнішньоекономічної діяльності.

Мета дослідження. На основі аналізу міжнародної конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості на прикладі ПОП «Вікторія» розробити пропозиції щодо її підвищення.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність поняття міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- виявити чинники, які впливають на міжнародну конкурентоспроможність підприємств харчової промисловості;
- проаналізувати методи до оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- проаналізувати експортну діяльність ПОП «Вікторія»;
- визначити чинники, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність ПОП «Вікторія»;
- проаналізувати конкурентоспроможність продукції та загального стану ПОП «Вікторія» на міжнародному ринку;
- розробити рекомендації та конкретні заходи щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія».

Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність ПОП «Вікторія» та її підвищення.

Предметом дослідження виступають теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як табличний та графічний методи, порівняння і прогнозування,

узагальнення, методи математичної статистики та економічного аналізу, кореляційно-регресійний метод.

Інформаційною основою дослідження виступають навчальні посібники, підручники, монографії, публікації у періодичних виданнях, матеріали звітності ПОП «Вікторія», матеріали науково-практичних конференцій, електронні ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків (51 найменування). Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 80 сторінках. Робота містить 30 таблиць, 14 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 3 статті: Новицька К.В. «Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств харчової промисловості»// «МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ» - 2018 - №8, том 1 - С.117-122; Уханова І.О., Новицька К.В. «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності продукції українських підприємств харчової промисловості» // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Глобальні та регіональні аспекти інноваційного розвитку економіки» - Одеса – 2018 - С.67-69; Уханова І.О., Новицька К.В. «Питання підвищення міжнародної конкурентної позиції України як чинника розвитку зовнішньоекономічної діяльності» // Всеукраїнський форум з проблем міжнародних економічних відносин (в онлайн форматі) «Проблеми розвитку малих відкритих економік» - 2018 - С.338-342.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методологічні основи міжнародної конкурентоспроможності підприємства»** розглянуто сутність поняття міжнародної конкурентоспроможності, чинники, які впливають на міжнародну конкурентоспроможність, наукові підходи щодо методів оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

У другому розділі **«Аналіз міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія»»** проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ПОП «Вікторія», вплив чинників на міжнародну конкурентоспроможність ПОП «Вікторія», проаналізовано конкурентоспроможність продукції та загального стану ПОП «Вікторія» на міжнародній арені.

У третьому розділі **«Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія»»** розглянуто перспективи впровадження інноваційної міжнародної товарної стратегії проникнення на ринок Європи як розширення експорту та використання інструменту експортного маркетингу для підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу широкого спектра теоретичних та аналітичних джерел щодо проблеми міжнародної конкурентоспроможності підприємств та визначення напрямків щодо її підвищення зробимо такі висновки:

1. Враховуючи наукові доробки вчених-економістів, що досліджують проблеми міжнародної конкурентоспроможності підприємства, можна визначити дану категорію як суперництво, боротьбу за досягнення найкращих результатів, отримання конкурентних переваг шляхом ефективного використання всіх наявних ресурсів, виготовлення та реалізації конкурентоспроможної продукції та отримання прибутку від ведення ефективної господарської діяльності на світовому ринку.

2. Чинники міжнародної конкурентоспроможності для окремого підприємства, з одного боку, можна поділяти на економічні, управлінські, технологічні, виробничі, маркетингові, кадрові, фінансові, у сфері постачання тощо. З іншого боку усі чинники міжнародної конкурентоспроможності підприємства можна поділити на дві групи: внутрішні; зовнішні.

3. Існує багато методів оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Серед усіх методів оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємств найбільшого поширення у сучасній світовій та вітчизняній практиці набули такі: метод, побудований на основі теорії ефективної конкуренції; методи, що засновані на оцінці конкурентоспроможності продукції підприємства; графічні методи; метод таксономії; матричні методи; оцінка конкурентоспроможності підприємства на базі «4Р»; методика оцінки конкурентоспроможності фірми Ж. Ж. Ламбена; методика рейтингової оцінки конкурентоспроможності підприємства.

4. Аналізуючи діяльність ПОП «Вікторія» слід зазначити, що експорт рибної та овочевої консервації здійснюється у дві країни: Польщу та Молдову. З метою виробництва рибної та овочевої консервації на балансі підприємства зовнішньоекономічної діяльності знаходиться власний машинно-тракторний парк, виробнича лабораторія, котельня, свердловина, водопровід. Підприємство забезпечує відповідність виробничих процесів міжнародним стандартам. Система менеджменту безпеки та якості ПОП «Вікторія» підтверджена сертифікатами за стандартами ISO 9001:2008 та ISO 22000:2005.

5. Загальний обсяг експорту консервації ПОП «Вікторія» у 2017 році становить 20000 шт. і збільшився у порівнянні з 2016 роком на 5,26%. Якщо порівнювати 2016 та 2017 роки, то можемо прослідкувати наступне: у 2017 році до Молдови було експортовано на 5,88% менше ніж у 2016, а до Польщі, навпаки, на 14,28 % більше.

6. За кордон найбільше експортуються бички у томатному соусі, їх доля у загальному обсязі постачань складає 27,5%. Зелений горошок та кілька у томатному соусі займають однакову долю, яка складає 22,5%. Найменше всього до Молдови та Польщі експортується фасолі, її відсоток у загальному обсязі складає всього лише 12,5%.

7. Чистий дохід від реалізації продукції на ПОП «Вікторія» збільшився на 27384 тис. грн. у 2017 році в порівнянні з 2016 роком. Внаслідок збільшення чистого доходу збільшився і валовий прибуток підприємства, збільшився на 7744 тис. грн.

Це збільшення виникло внаслідок збільшення експорту продукції підприємства. Щодо витрат на збут, то вони також збільшилися на 239 грн.

8. За аналізований період (2016 - 2017 рр.) ПОП «Вікторія» змінило свою фінансову стійкість, на початок 2017 року підприємство характеризувалося абсолютною фінансовою стійкістю, а вже на кінець 2017 року змінило тип фінансової стійкості на нормальний. Тобто на початок року ПОП «Вікторія» власними оборотними коштами покриває всі свої запаси. Тобто на початок 2017 року підприємство зовнішньоекономічної діяльності характеризується тим, що не залежить від зовнішніх кредиторів, відсутністю неплатежів і причин їх виникнення, відсутністю порушень внутрішньої і зовнішньої фінансової дисципліни. Така ситуація зустрічається вкрай рідко. А на кінець 2017 року ПОП «Вікторія» використовує для покриття запасів крім власних обігових коштів також і довгострокові залучені кошти.

9. Аналіз чинників міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія» було проведено за допомогою SWOT- аналізу та методикою М. Портера. SWOT – аналіз показав сильні та слабкі сторони ПОП «Вікторія», а також можливості та загрози, які існують для нього з боку зовнішнього середовища. Підприємство за допомогою сильних сторін може реалізувати свої можливості та обійти загрози, окрім того можливості допомагають боротися зі слабкими сторонами, зменшуючи їх негативний вплив. Методика М. Портера показала нам, що вплив міжнародного конкурентного середовища на діяльність підприємства на середньому рівні, що є сприятливим.

10. На зовнішньому ринку ПОП «Вікторія» має таких двох конкурентів: ВАТ «Гродненський консервний завод» (Республіка Білорусь) та АТ «Natur Bravo» (Молдова). Провівши аналіз міжнародної конкурентоспроможності підприємств за допомогою методу експертних оцінок було виявлено, що ПОП «Вікторія» займає перше місце за рахунок таких критеріїв: досвіду на ринку харчової промисловості та цінової категорії.

11. Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПОП «Вікторія» було запропоновано наступні заходи: розширення експортної діяльності за рахунок впровадження інноваційної міжнародної товарної стратегії проникнення на ринок Європи (відкриття нового напрямку – виробництво натурального томатного соку); підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності за рахунок використання інструменту експортного маркетингу.

12. В результаті впровадження заходів щодо підвищення міжнародної конкурентоспроможності на ПОП «Вікторія» прогнозний економічний ефект в 2019 році складе 163426,2 тис. грн. і до 2021 року зросте до 189390,1 тис. грн.

13. Проведена оцінка ризиків показала, що підприємство не суттєво піддається впливу ризиків, оскільки ймовірність настання ризику 5,23 бали за 10-бальною шкалою. Найвагомий ризик який може вплинути на процес реалізації проекту, це ризик незнання споживачів про нову продукцію і незадоволеність клієнтів від співпраці з компанією. Для мінімізації даного ризику пропонується проведення міжнародної рекламної кампанії та контроль за поставкою неякісної продукції.

АНОТАЦІЯ

Новицька К.В., «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості (на прикладі ПОП «Вікторія»)), кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини», Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність ПОП «Вікторія» та її підвищення. У роботі розглядаються теоретична сутність, особливості, чинники міжнародної конкурентоспроможності підприємства та методи її оцінювання.

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ПОП «Вікторія», здійснено SWOT - аналіз та оцінку впливу міжнародного конкурентного середовища на діяльність підприємства, проаналізовано конкурентоспроможність продукції та підприємства загалом на міжнародній арені.

Запропоновано напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства шляхом розширення експортної діяльності, проведено економічну оцінку ефективності запропонованих заходів.

Ключові слова: конкурентоспроможність, міжнародна конкурентоспроможність підприємства, експортна діяльність, чинники, ефективність, харчова промисловість, «Вікторія»

ANNOTATION

Novitskaya K.V., « Increasing of international competitiveness of food industry enterprises (on the example of PLE «Victoria ») », thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program «International economic relations», Odessa National Economic University Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is international competitiveness of PLE "Victoria" and its enhancement. Diploma thesis deals with theoretical essence, features, factors of the international competitiveness of the enterprise and methods of its evaluation.

There was carried out an analysis of the foreign-economic activity of PLE "Victoria", the SWOT analysis and the assessment of the impact of the international competitive environment on the activity of the enterprise, analyzed the competitiveness of products and enterprises in general on the international scene..

Thesis offers directions of increase of the international competitiveness of the enterprise by expansion of export activity are offered, the economic estimation of efficiency of the proposed measures is carried out.

Keywords: competitiveness, international competitiveness of the enterprise, export activity, factors, efficiency, food industry, "Victoria"